

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ بیان
۱۳۳۲

بدیعی سنہ
نومبر ۳۷

مجموعہ سی

قوجه محمد پاشا

سلطنت جلیله عثمانیه نك وقایع تاریخیه سی ، ابتدای تشکدن تقریباً یوز الی بیل قدر بر مدت کچد کدن سوکره ضبط و تحریر ایدلش و بو قدر مدت ظرفده جریان ایدن وقایع عثمانیه سوکره کلن مورخلر طرفدن نقل و استماع طریقله یازیله بیلمش اولدیغدن شوروايات مسوعه ایچنده عقل و نقلک تأییدینه محتاج اولان بعض حکایات منقوله بولنقده در . بو حکایات منقوله ، عثمانلی مورخلرینک یکدیگرندن اخذ و نقل ایتملیله عنعنلت تاریخیه شکلنی احراز ایده رک قناعت عامه بی قازانمش اولدیغدن بونلری بر وثیقه به استناد ایتدر مکسزین رد ایتمک موافق کوریله مز . فقط بونلرک خلافتی مثبت و نائق تاریخیه الیه ایدلجکه اسکی قناعتلری ، مثبت اولان جهتلرده تعدیل ایتمک ضرورتی حاصل اولور . شو حالده عثمانلی تاریخنک نقل و استماعه مستنداً یازلش اولان جهتلرنی تحقیق و تثبیت ایده بیلیمک ایچون قیود عتیقه بی آراشدیر مق لزومی شکاردر . ایسته قناعت عامه بی قازانمش اولان حکایات منقوله دن بری ، دور فاتحه قدر وزارتک جاندارلی خانداننه مخصوص و منحصر اولسی مسئله سیدر . بر وثیقه تاریخیه به مستند اولمایان شو ادعا ، او قدر قناعت عامه بی قازانمشدرکه : بونی صواب کورمک ایسته مین بعض ارباب تدقیقک شایان استماع اولان سوزلری بیله موافق تاریخ اولدیغنی سوبله جک محافظه کارلریمز آز دکلدر .

تواتر درجه سنی بولش اولان منشائی تدقیق ایدیلیرسه یکدیگرندن بیللرجه فاصله لرله شو سالاده دن ایلك دفعه خیرالدین خلیل پاشا و بعده

اوغلرندن علی پاشا، ابراہیم پاشا، سوکرہ ابراہیم پاشا زادہ خلیل پاشا، دہا سوکرہ بوخلیل پاشا زادہ ابراہیم پاشا دولت عثمانیہ دہ وزارت عظمیٰ مندی احراز ایتش، ہربری چوق ذوات یتشدیرمش بو احسانیدہ لر ولی نعمت لرینی خلق نظرندہ کوسترمکہ چالیشہرق و سلطنتک آل عثمانہ، وزارتکدہ بوخاندانہ ارثاً منحصر اولدیننی اشاعہ ایتش، مورخردہ بوشایمانی قید و تحریر ایدہ رک بر حقیقت شکلہ صوقش اولدقلری آکلاشیلیر .

یوقہ بوادعا، عقل و برہان ایلہ تطبیق و محاکمہ ایدیلیرسہ حقیقت اولمقدن بک اوزاق اولدیننی ثابت اولہ بیلیر . چونکہ : جاندارلیردن ایلک دفعہ قاضیمکر اولان (قرہ خیرالدین خلیل) حقدہ ایلک دفعہ علمای عثمانیہ نی اونجی قرن ہجریدہ بیلدیرن شقایق نعمانیہ مؤلفی طاشکوبرلی زادہ (عصام الدین احمد اقدی) ایکی روایت نقل ایدیور . برنجی روایت سلطان اورخان غازی حضرتلری، ازنیق مدرسہ (مولانا علام الدین اسود) ی زیارت وزمان سفرده اجرای احکام شرعیہ ایدہ بک برینی طلبہ سندن تعیین ایتمنی التماس ایلدیکی اشنادہ قرہ خیرالدین خلیلی تعیین ایتش، سلطان مراد خان ثانی و سلطان محمد خان ثانی حضرتانک وزیر ی اولان (خلیل پاشا) بونک نلندن بولمشدر .

ایکنجی روایت «قرہ خیرالدین خلیل، اواخر عہد ہایون عثمانیہ دہ بلاجولک قاضی ایدی . سلطان اورخان غازی حضرتلری ازنیق بلده سنی قتح ایلدکدہ مومی الہی ازنیق بعدہ بروسہ قاضی نصب ایلدی . سلطان مراد خان اول حضرتلری تحت عالی عثمانیہ یہ جلوس ایلدکدہ قاضیمکر بعدہ وزیر و بکلر بکی نصب و نجم الدین پاشادہ تلقیب ایلدی .» برنجی روایتہ کورہ جاندارلی خیرالدین خلیل پاشانک وزیر اولدیننی آکلاشیلہ بیور . ایکنجی روایتہ کورہ مشار الیہک وزارتی خداوندکار غازی حضرتلرینک دور ہایونلرندہ اولدیننی مقہم اولیور . حالبوکہ :

عثمانلی مورخ لری سلطان عثمان خان حضر تلیرنک وزیر ی اولان (علاء الدین پاشا) نک اوائل عهد اور خانیدہ متقاعداً وفاتی یازد قلری حالہ تاریخ تقاعدنی تعیین ایدہ میورلر .

۷۴۱ دە (نظام الدین احمد پاشا بن محمود) ک و ۷۶۱ دە (سان الدین یوسف پاشا بن موسی) نک وزیر و ۷۶۷ دە (خلیل بن محمد) ک قاضی عسکر بولد قلری قیداً مثبت اولدیغنه بناءً (علاء الدین پاشا) ایله (خیر الدین خلیل پاشا) نک وزارت لری ارانده بر قاج ذاتک وزیر اولد قلری محققدر . کذلک جاندارلی خیر الدین خلیل پاشانک ارتحالی متعاقب مخدومی (علی پاشا) ، بونک وفاتی تعقیباً برادری (ابراهیم پاشا) ، بونک ده فوتی عقینده مخدومی (خلیل پاشا) دکل ، بلکه توقادلی (بہا الدین محمد پاشا) ، کومشلی (نجم الدین خلیل پاشا) ، دانشمند زاده (نظام الدین پاشا) لرک وزیر اعظم اولد قلری قیود شرعیہ اظهار ایتمکده در .

بونلردن (نظام الدین محمد پاشا) نک عثمانی حقدہ جامعی ، زاویہ سی ، عمارتی ، باغچی سی ، حمام لری و آما سیہ ده قوناغی ، برو سہ ده واقافی اولدیغی ایکی قطعہ وقفیہ سندہ مسطور و نامی السنۃ عامہ ده (قوجہ محمد پاشا) دیہ مشہور بولدیغی حالہ عثمانلی تاریخندہ مشار الہیک نہ صدارتی ، نہ وزارتی ، حتی نامی بیله کوریلہ میور . قوجہ محمد پاشا کبی عثمانلی تاریخک قید ایدہ مدبکی نیجہ رجال مهمۃ عثمانیہ واردرکہ : بونلری آریوب بولمق ، انجمنزک وظائف مهمہ سندندر .

ایشته بومقالہ مزده (قوجہ محمد پاشا) نک کیم اولدیغی عرض ایدہ بیلدک ایچون تبعاً مزدن بر خلاصہ بی نشر ایدیورز . چونکہ بوذاتک ترجمۃ حالی اثبات ایدیلیرہ بالادہ عرض ایدیلن مثلہ ، کندیلکندن حل ایدلش اولہ جقدر .

(قوجہ محمد پاشا) آتاللو تورکن بکلرندن حمزہ بک زاده دانشمند

حضر چلبی اوغلیدر . پدری علمادان اولوب عثمانیچقده مدفون و کندیبی (دانشمند اوغلی) دیه مشهور اولدیبی وقفیه سنده مسطوردر . آماسیه ده نشئت ایده رک اشهار ایتمش و آماسیه امراسندن قوتلو بک زاده (قوتلو پاشا) یه داماد (۱) اوله رق نائل اعجاز اولشدر .

آماسیه وه قاین پدرینک اوقاف تولیتده ، مقاطعات امانتده بولنه رق اثبات اهلیت و ابراز استقامت و (خواجه محمد چلبی) دیه اکتساب شهرت ایلدیکندن (چلبی سلطان محمد خان) حضر تترینک توجهاته مظهر اولمش ، خواجکاندن اوله رق (۸۰۵) ده اعیان عدادنده بولمش وقاضی عماد زاده بدرالدین محمود چلبی وقفیه سی ذیلده (قدوة الاعیان مولانا خواجه محمد بن خضر) دیه شاهد صره سنده کورلشدر .

۸۱۱ ده محرر ولایت رومیه (اماسیه) ده کورلش اولان خواجه محمد چلبی ، (۸۱۲) ده آماسیه قاضی القضائی اولان (بدرالدین محمود البخاری) زماننده مظهر تفیض اولوب (۸۱۴) ده خزانه عامره دفتر داری و (۸۱۸) ده کومشلی (نجم الدین خلیل پاشا) نک صدارتنده آناطولی بکدر بکیسی اوله رق رجال دولت اراسنده تمایز ایتمشدر .

آماسیه والیسی ایکن (سلطان مراد خان ثانی) حضر تترینک وزارتنده بولونان حاجی بیرام بک زاده (ملک اسماعیل غازی) بکک ۸۲۱ ده وفاتنده حمزه بکدن صوکره خواجه محمد پاشا سلطان مشار البهک وزارتنه تعیین بیورلش اولغله ۸۹۴ تاریخه قدر آماسیه ده کورلش و مراد خان حضر تترینک جلوس هایونلرنده بروسه یه نقل اقامت ایده رک وزارتنده پایدار اولشدر (۲) .

۸۲۹ ده حدوث ایدن روم ایلی وقعہ مهمه سنده سلطان مراد خان

- (۱) قوتلو پاشانک دامادی اولدیبی حلیه سنک سنک مزارنده محکوم کدر .
 (۲) شو قیود ایله برابر وثائق طاش تکته لر حریقنده محو اولدینندن بولرک قبول وردی بخیر اوله رق تحریر ایلدی .

ثاني حضرتلرينه ابراز صداقت ايدن خواجه محمد پاشا، صدر اعظم جاندارلى زاده ابراهيم پاشانك (٨٣٢) سنه سنده وقاتى وقوعنده مسند صدارته ارتقا ايدده رك بالجمله رجال عثمانيه نك سرافرازى و ابراز صداقت ايدن وزرانك ممتازى اولمشدر .

عثمانلى تاريخلىرى عمومأ جاندارلى زاده ابراهيم پاشانك (٨٣٢) ده وقاتى متعاقب (خليل پاشا) نك صدر اعظم اولديغنى قيد ايتكمده درلر . حال بوكه : قيود شرعيه (٨٣٣) ده خواجه محمد پاشانى صدر اعظم و (٧٣٦) ده ابراهيم پاشا زاده خليل پاشانى قاضي صكر كوسترمكده در . قيود شرعيه نك نقول تاريخيه دن دها مونوق اولديغنى اثباته حاجت يوقدر . خواجه محمد پاشانك (٨٣٣) ده صدر اعظم بولديغنى آكلامق ايجون سلطان مراد خان ثاني حضرتلرينك ٢٢ شوال سنه ٨٤٣ تاريخلى و ثم سلم الواقف المشارليه لازالت رايات سلطنة فى الحافقين حافقة و آيات سيفه و سنانه بالفتح و النصر ناطقة و سحائب حناته على رأس الانام دافقة و سنن سنن الشرع بدوام ايامه و زمانه فائقة الاوقاف المذكورة بتفاصيلها المذبورة الى وزيره صاحب الاعظم الصدر الخطير المعظم ناظم امور الممالك العثمانية حافظ رسوم المعادل السلطانية لسان الملوك و السلاطين نظام الدولة و الملة و الدين خواجه محمد پاشا بن خضر دانشمند لازالت اغراس جلاله بالتأييد مرشحة و صحائف اقباله بالتأييد موشحة مفوضاً اليه ضبط كل امورها و نظم جل قيودها و مصالحها ، ديه مسطور اولان عباره سنى تدقيق ايتكم كفايت ايدر .

١ — شوعبارده مذكور اولان « صاحب الاعظم الصدر الخطير المعظم ناظم امور الممالك العثمانية حافظ رسوم المعادل السلطانية لسان الملوك و السلاطين نظام الدولة و الملة و الدين ، القابى دولت عثمانيه ده صدارت عظمى ، و كالت كبرى مقامه خاص اولديغى ، تشريفات عثمانيه يى و معانى الفاضلى بيلنارك زردنده مشهور و مسلمدر . كرجه اوائلده ممتاز

وزرایہ اعظم و صدر عنوانلری ویرلدیکی کورولبور ایسده بالایہ نقل اولنان القاب مخصوصه صره ووزراسنه ویرلش عنوانلردن اولیوب خواجه محمد پاشانک (۸۳۳) ده صدر اعظم ، صاحب معظم بولدیغنه دلالت ایدر .
 ۲ — سلاطین عثمانیه و قفیه لرخی تدقیق ایدنلره معلومدر : پادشاهان آل عثمان ، بر وقفیه تنظیم ایتدکری ائناده مقام وکالتده بولندردینی وزرای متولی نصب ایدمک و وقف ایتدکری مقفات و مستغلاتی بونلره تسلیم و تصرفه اذن شرعی اعطا ایتلردر . ایته بو وقفیه نیک تصریحی اوزره سلطان مراد خان ثانی حضرتلرینک ، وقف ایلدیکی املاکنی وزیری خواجه محمد پاشایه تسلیم و بوتون امور و مصالح او قانک اداره سنی خاصه مشار الیهک عهده سنه تفویض بیورمسی خواجه محمد پاشانک وکیل پادشاهی و صدر اعظم اولدینی ارأه ایدر .

صدر اعظم جاندارلی زاده ابراهیم پاشانک وفاتنده خلنی و مخدومی کوستربین (خلیل پاشا) طاوشانلی قصبه سنده خیراتی اولان (ارسلان بک بن المرحوم بجز) بکک ۸۳۶ تاریخی وقفیه سی بالاسنده قاضیعکر اولدینی اکلانلیمقدمدر . عبارته تصدیق و امضا شویله در : « ثبت عندی وقف البقاع المذکوره فی هذا الكتاب علی ما شرح فیہ باقدار الواقف المذکور فقد حکمت بصحة الوقف المذکور والحکم وبصحة و لزومه حرر الواقف ناححه (۱) الملك الحاج خلیل بن (۲) عنی عنه »

شوعبارته تصدیق و امضانک دلالتی اوزره واقف مومی الیهک اقراریله صحت و قنی و حاکمک صحت حکم و لزومنی تصدیق ایدن ذاتک قاضیعکر وظیفه سی اولدینی و ۸۳۶ تاریخنده (الحاج خلیل) ادلی باشقه بر قاضیعکرک بولدینی هنوز معلوم اوله مدینی جهتله بو قاضیعکر جاندارلی زاده ابراهیم پاشانک مخدومی اولوق لازمکلیر .

(۱) اححه ، وقفیه قید ایدیلیرکن بوسورتله یا کلش یازلش اولمایدرکه آکلاشیله بیور .

(۲) بوراسی وقفیه ده آجیق بر اقلیمدر .

کریک سلطان مراد خان ثانی حضرت تیرینک وقفیه سندن و کرک شو
 تصدیق و امضانک دلاتندن مستفاد اولدینی اوزره عثمانلی مورخلرینک
 (۸۳۲ ، ۸۳۳) تاریخنده صدر اعظم کوستردکلری جاندارلی زاده
 خلیل پاشا بن ابراهیم پاشانک (۸۳۶) ده قاضی کربولندی و جاندارلی
 زاده ابراهیم پاشانک (۸۳۲) ده وفاتی متعاقب خواجه محمد پاشانک
 سند صدارته کلدیکی ثابت اولور .

(مابعدی وار)

آماسی لی

حسین حسام الدین

حضرت تیرینک